

Közösségszervezés pályázatokkal vagy anélkül – avagy az elmúlt évek tapasztalatai egy zalai kistelepülésen

György Bálint

Hamar feloldanám a címben rejlő vaglyagosságot, hiszen nyilván nincs szó kizárólagosságról, ugyanakkor mégis kifejezi azt a gyakori dilemmát, amely megjelenhet egy cselekvés tervezésénél. Mielőtt ezt kifejténém, vegyük egyből a cím első felét is górcső alá. A közösség szó már-már elcsépelte, agyonhasznált kifejezéssé vált az elmúlt évtizedben, ami nyilvánvalóan ered egyfajta társadalmi hiányérzetből. Másrészt nagymértékben ki is terjesztettük a jelentését a „közösségi” médiától a „közösségi” közlekedésig. Ez eredményezheti azt a helyzetet, hogy míg látszólag úton-útfélen közösségi eseményekbe botlunk, helyi közösségről hallunk, a valóságban, a települések hétköznapijaiban élő és együttműködő ilyen csoportokat ritkábban találunk. Jelen írásomban települési szinten ugyanis ezt veszem a közösség alapjának: a lokális egyszerű szinonimája helyett a *helyben lakó emberek egymást ismerő, segítő, rendszeresen találkozó csoportját*, azaz a helyi kisközösséget. Azonban amíg a földrajzi hely történeti szempontból is alapvető komponense a közösségeszmének, azt látnunk kell, hogy a térbeli kötöttség szerepe már évtizedek óta folyamatosan csökken a továbbra is töretlenül növekvő mobilizációs lehetőségek miatt. De erre a közösség tartósságának szempontjából még később rátérek.

Én magam négy éve költöztem feleségemmel egy zalai kistelepülésre budapesti tanulmányainkat követően. Szociológiát és humánökológiát tanultam, illetve lehetőségem volt betekinteni és együtt dolgozni a Kisközösségi Program önkétesivel, így kicsit mélyebb bepillantást szerezhettem a hazai ökofalvas és közösségi mozgalmas világba. Nem volt tehát kérdés, hogy új otthonunk környezetében is részt vegyünk a helyi ügyekben, saját ötletek, projektek mellé társakat találjunk és erősítsük a közösségiséget.

Adott tehát egy hely, és jó esetben – ha már a pályázati dilemma felmerül – helyi ügyekért, közösségszervezésért vagy már meglévő közösség erősödéséért tenni akaró személy(ek) is. Itt máris egy fontos alaphoz jutottunk, a *közös ügyhöz*. Közös hosszútávú célok és víziók nélkül nagyon esetleges lehet próbálkozásunk a közösség tartós megtartására. Egy település esetében adják magukat a lokálpatrióta célok, a faluért/városért tevés, melyhez jó eséllyel találunk társakat. Azonban ez egy nagyon tág kategória, és ezernyi elképzelés mentén lehet elindulni. Ilyen esetben kell egy jó helyi vezető (például a polgármester), aki a lehető legnagyobb mértékben hatékonyan vonja be a helyieket a cselekvéstervezésbe és kivitelezésbe egyaránt. E

nélkül könnyen nézeteltérések, sértődések, szakadások alakulhatnak ki a faluban. Gyűttmentként tájékozatlanul szervezkedve nem ismert, akár generációs nézeteltéréseket tudunk felpiszkálni. Hasznos tehát, ha egy közös elképzelés ki tud alakulni a célokról. Ennek hiányában kezdetben olyan apró lépéseket érdemes tenni, amiből kiderül, hogy mivel lehet a helyieket megmozgatni, mi az az ügy, ami mentén elkezdhetünk szerveződni, rendszeressé tenni a találkozásokat és a későbbiekben már nagyobb közös célokat meghatározni. Véleményem szerint közösség-szervezési szempontból a pályázatok bevonása inentől tud hasznos lenni. Mivel az EU-s, de még az állami források felhasználása is általában egy merev, jó előre konkrétan meghatározott keretben mozgó rendszer, a kezdeti időszakban, amikor annak a felmérése zajlik, hogy egyáltalán milyen ügy mentén találunk állandó társakat, egy pályázat lehívása közösség-szervezői szempontból gátló is tud lenni. Például egy rosszul megválasztott programsorozat feleslegesen viheti el időnket, energiánkat, de kénytelenek vagyunk végigcsinálni, s ez csalódásokhoz vezethet, ha például nincs elég érdeklődő, vagy nem várt konfliktust generál.

Turistajelzés festése

Önkéntesen, minimális befektetéssel sokkal rugalmasabbak tudunk lenni ebben a kezdeti időszakban. Programról programra tudunk finomhangolni a hirdetésen, a témán, a megvalósítás módján, az időponton, mindeközben nem feladva a saját elképzeléseinket, világnézetünket. Hiszen, ha bármit feláldozunk a közösségépítés oltárán, saját hitelességünk mellett idővel a motivációnk és lelkesedésünk is odaveszhet, és mi magunk fogunk kiesni.

Mondhatnánk, hogy a pályázat nem zárja ki az egyéb önkéntes próbálkozást, és legalább forrásunk is van. Ez igaz, ugyanakkor mindenki ideje nagyon korlátozott. Általános tapasztalattunk, hogy nagyon sok ember életét uralja le a munka (otthoni és munkahelyi egyaránt).

Abban a kevés szabadidőben pedig – amit hagy magának – a legritkább esetben szeretne egyáltalán a kapuján kimozdulni. Ez sokszor érthető, ugyanakkor nem kevésbé sajnálatos.

Saját településünkön nagyon szerencsések voltunk. Egy befogadó, kedves faluba kerültünk, ahol nem mi voltunk az első úgymond gyűttmentek. Hamar találtunk közös fejlesztési ötleteket, célokat, de az elméleti támogatottságon túl a gyakorlat már sokszor mást mutatott. Hamar megtapasztaltuk, hogy mind a települési szervezésű, mind a saját programjainkra nehéz kimozdítani az embereket. E mögött itt helyben – mint az később kiderült – korábbi ellentétek és részben hatalmi csatározás is húzódik, de arra is gondolnunk kell, hogy mitől érezhetik a helyiek teljesen magukénak és fontosnak az adott ügyet, programot, hogy szűkös idejükből erre áldozzanak.

Mindemellett magunkon is érezzük az időhiány jelenlétét. Minél messzebbre nyúlunk, és lelkesen minél több mindenben segítünk, úgy fogy az időnk és jelenlétünk a szűkebb környezetünkben. Természetesen segít – és közösségdinamikailag is egészségesebb – ha már legalább két család alkot egy kisebb magot, működik együtt, szervez alkalmakat.

Egyértelmű tehát, hogy e két út (a pályázati és önerős) nem zárja ki egymást, de emellett, hogy megfontoltan érdemes a saját energiákkal is gazdálkodni, mások időhiányával is számolnunk kell.

Közösségi fadarálás

A világjárvány karanténidőszakát is levonva már pár éve szervezünk különböző megmozdulásokat (szemétszedés, könyvmegálló készítés, forrástisztítás, szomszédoló est...), általában mindet közösség- és nem munkacentrikusan. Még mindig úgy érezzük, hogy további támogatás szükséges. Ideális esetben kialakul egy kisebb aktív mag, akik nyitottak az adott témában, ez után lehet célszerű nagyobb helyi projektekbe belevágni önerőből. Mindemellett civil

szervezetekkel együttműködve pályázati projekteken is részt veszünk. Sokszor jó az ügy, nemcsak a cél, de nincs hozzá társadalmi bázis, amely közösségcsírát adhatna a projekt mögé.

Két éve fut egy projektünk, mely több helyi civil szervezet papíron való együttműködéséből pályázati úton valósul meg, és célja a környék túraútvonalainak felújítása. E gyakorlati szándék mellett – mely a forrásnak köszönhetően megvalósul – nagyon szerettük volna, ha az adott útvonalak ismeretét és akár hosszú távú fenntartásának mikéntjét a helyiekkel megoszthatjuk. A pályázati anyag is konkrétan erről szólt, hogy 24 előadás és bemutató jelzésfelújítás valósuljon meg környékbeli nyitott portákon (termelő-szolgáltató helyi gazdák). Ez a célkitűzés mondhatni kudarcos volt ugyanis az eseményekről legtöbbször pont a helyiek hiányoztak. Persze ez nem jelenti azt, hogy az egész pályázat hiábavaló lett volna, de mindenesetre érdemes így további erőforrásokat fektetni az útvonalak népszerűsítésébe és fenntartási feladatok szétosztásába, mely jelenleg még egyáltalán nem megoldott, és egyik szervezetnek sem tartozik a normál tevékenységi körébe.

Tapasztaljuk, hogy a vidéki ember autóval nagyon mobilisnak érzi magát. Ami a nagyvárosban félórás tömegközlekedés, az itt akár 30-40 km-t is jelent. Ennek megfelelően nagyon sok a kezdeményezés egész megyét lefedő közösségalkotásra, avagy szokássá válik „közösségi” programokon való részvétel szerte a távolabbi környéken. Ez számunkra egyrészt ökológiai fenntarthatóság szempontjából is elég problémás a sok autózás miatt, ugyanakkor a kezdetben definiált közösség kritériumai is bajosan teljesülnek. Konkrétan: nem ismerünk olyan működő közösséget, amelyik ne autó nélkül is elérhető távú térségben élne vagy tervez élni. A rendszeres élő kapcsolat elengedhetetlen, és ez az idővel egyre nehezebben tartható, ha nagy távolságokra laknak a tagok egymástól. Az úgynevezett programturizmus pedig nagyon kellemes lehet, ugyanakkor becsapós is, hiszen sokszor azt az élményt adja vissza egy-egy közösségi esemény szervezőinek, hogy sikeres volt a rendezvény, hiszen milyen sokan – szerte az országból – érkeztek. Ezt a sikert nem vitatva azonban, ha a cél az volna, hogy a helyi közösség vonódjon be és erősödjön, könnyen tévútra kerülhetünk például olyan programsorozatot folytatva tovább, mely a helyieket egyáltalán nem vonzza be.

Őszintén hisszük, hogy kellő energiát és tudatosságot befektetve bárhol – ahol hiányzik – ki tud csírázni egy leendő aktív helyi közösség magja, és megfelelő ápolással szárba is szökken. Bízunk benne, hogy ezek az alulról szerveződő, helyi ügyeket és az ökológiai fenntarthatóságot is szem előtt tartó közösségek jelenthetnek pozitív változást világunkban.

Ehhez jó szívvel ajánlom a közösségi ökokezdeményezések témájában immár alapvető tudástárnak számító kiutak.hu portált, amelyet a Kisközösségi Program munkatársai írnak és kezelnek. Az oldalról a „közösségeink” témát emelném most ki, amelynek folyamatosan bővülő „cselekvési tippjei” számos szempontot világítanak meg röviden a közösségvezetés dilemmáitól és célkitűzéseitől a konfliktuskezelésig.

Szerző:

György Bálint, 1991-ben született, nagyvárosból vidékre költözött nagycsaládba. A közösségek már gyerekkorától fontos szerepet játszottak az életében, kezdetben katolikus lelki mozgalom révén, majd a család egy évet élt Angliában egy keresztény gyökerű zárt kommunában (Bruderhof Community). A középiskolát Esztergomban járja, később Budapesten szociológiát, majd humánökológiát tanul. Tanulmányai révén önkéntesként kapcsolódik a Kisközösségi Program lelkes csapatához. Négy éve költözött Zalába feleségével, ahol különböző közösségi és fenntarthatósági fókuszú hazai és nemzetközi projekteken vesz részt, aktív tagja a helyi civil életnek, és nagy lelkesedéssel dolgozik lakóhelye közösségének erősítésén és formálásán.